

Nefndasvið Alþingis
Atvinnuveganefnd Alþingis
Sent með tölvupósti á nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 1. nóvember 2023

Málsnúmer: 231031-0140 (154. löggjafarþing 2023–2024. 5. mál.)

Efni: Athugasemdir Landssambands veiðifélaga við tillögu til þingsályktunar um bann við fiskeldi í opnum sjókvíum.

Landssamband veiðifélaga (hér eftir „LV“ eða „Landssambandið“) gerir hér með eftirfarandi athugasemdir við tillögu til þingsályktunar um bann við fiskeldi í opnum sjókvíum (hér eftir „þingsályktunartillagan“), sbr. tölvupóst frá nefndasviði Alþingis, dags. 18. október 2023.

1. Almennar athugasemdir

Landssambandið tekur undir og fagnar efni þingsályktunartillögunnar enda er um að ræða fyrstu tillögu frá Alþingi um sjókvíaeldi í opnum sjókvíum sem samræmist markmiðsákvæði 1. gr. laga um fiskeldi, nr. 71/2008. Í ákvæðinu kemur fram að koma skuli í veg fyrir hugsanleg spjöll á villtum nytjastofnum og lífríki þeirra og tryggja hagsmuni þeirra sem nýta slíka stofna. Markmið þetta er enn frekar útlistað í athugasemdum með frumvarpi til laganna en þar segir:

Á hinn bóginn er það skýrt og endurspeglast að sínu leyti í markmiðsýfirlýsingu 2. mgr. og fleiri greinum frumvarpsins að vöxtur og viðgangur atvinnugreinarnar má ekki gerast á kostnað viðgangs og nýtingar villtra fiskstcfnna. Í þessari takmörkun felst í raun að þegar ekki fara saman annars vegar hagsmunir þeirra sem veiðirétt eiga samkvæmt lax- og silungsveiðilögum og hins vegar hagsmunir þeirra sem jfallað er sérstaklega um í frumvarpi þessu vikja hinir síðarnefndu.

Í ljósi ofangreinds ákvæðis og reynslu undanfarinna ára af sjókvíaeldi hér við land telur Landssambandið augljóst að banna eigi fiskeldi í opnum sjókvíum.

Þessu til viðbótar er löggjafanum beinlínis skylt að stöðva sjókvíaeldi til að uppfylla skuldbindingar ríkisins undir samningi Sameinuðu þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni, svokölluðum Ríósamningi sem Ísland fullgilti árið 1994.

2. Umhverfisáhrif

Til viðbótar við allt það sem fram kemur í umfjöllun um umhverfisáhrif í þingsályktunartillögum má nefna að við ritun þessara athugasemda, þann 1. nóvember 2023, hafa veiðst 456 eldislaxar í íslenskum laxveiðiám síðan í lok ágúst síðastliðins. Reikna má með að rekja megi nánast alla þessa fiska til kvíar Arctic Fish í Patreksfirði en af þeim fiskum sem Hafrannsóknastofnun hefur þegar greint eiga allir nema þrír uppruna í nefndri kví. Þessir fiskar hafa veiðst í 58 ám á svæðinu frá Mýrum í vestri að Fnjóská í norðri. 270 fiskar hafa veiðst utan Vestfjarða og stór hluti þeirra í arðbærum laxveiðiám. Má þar m.a. nefna 10 eldislaxa í Haffjarðará, 17 í Laxá í Dölum, 50 í Hrutafjarðará og Síká, 30 í Miðfjarðará, 18 í Vatnsdalsá, 54 í Blöndu og 21 í Laxá í Refasveit. Dreifinguna má sjá á vefsíðunni: <https://strokulax.is/>.

Eins og fram kemur í þingsályktunartillögum þá var erfðablöndun hafin í íslenskum laxveiðiám fyrir hin stórfelldu umhverfisspjöll hjá Arctic Fish sem nefnd voru að ofan, sbr. niðurstöður úr skýrslu Hafrannsóknastofnunar frá júlí 2023 en þær voru einkum eftirfarandi:

- a) Niðurstöður rannsóknarinnar sýna fram á **4,3% erfðablöndun** í íslenskum ám sem er yfir því viðmiði sem áhættumat erfðablöndunar setur. Þessar niðurstöður eru úr sýnum sem flest tilheyra hrygningarárgöngum árána 2014-2018 en á þeim árum voru aðeins 6.900 tonn að meðaltali í sjókvíum hér við land. Síðan þá hefur umfang eldis margfaldast og má álykta út frá því að raunstaðan sé talsvert verri en þessar niðurstöður gefa til kynna.
- b) Erfðablöndun var staðfest í ám sem eru allt upp í **250 km frá sjókvíaeldi**. Þær niðurstöður sýna að allir laxastofnar landsins eru undir í áhættunni um erfðablöndun.
- c) Erfðablöndun var staðfest í **Víðidalsá í Húnavatnssýslu, Laxá í Aðaldal og Hofsa í Vopnafirði**. Þó svo að LV telji að allir villtir laxastofnar hafi sinn sjálfstæða tilverurétt og séu mikilvægir, óháð skilgreiningu Hafrannsóknastofnunar á nytjastofnun, þá sýnir þessi niðurstaða að stórir stofnar í mjög fjárhagslega arðbærum laxveiðiám eru líka í hættu.

Ljóst er að margföldun verður á erfðablöndun í samanburði við ofangreindar niðurstöður eftir atburði undanfarinna vikna.

Enn fremur telur LV að aðferðafræði stjórnvalda varðandi áhættumat erfðablöndunar samræmist ekki áður nefndu markmiðsákvæði laga um fiskeldi, nr. 71/2008, og markmiðsákvæði laga um náttúruvernd, nr. 60/2013. Í 1. mgr. 1. gr. laga um náttúruvernd

segir að markmið laganna sé m.a. að vernda líffræðilega fjölbreytni og tryggja þróun íslenskrar náttúru á eigin forsendum. Enn fremur segir í c. lið 2. gr. laganna að stefnt skuli m.a. að því að varðveita tegundir lífvera og erfðabreytilega fjölbreytni. Viðmið um að 4% erfðablöndun sé ásættanleg samræmist ekki þessum markmiðum og stefnu nefndra laga. Grundvallaratriði í allri lagasetningu um fiskeldi ætti að vera að koma í veg fyrir að nokkur möguleiki sé að fjór eldislax sleppi upp í íslenskar ár.

Þessu til viðbótar má nefna að áhættumat erfðablöndunar er aðeins líkan sem unnið var af einum starfsmanni Hafrannsóknastofnunar. Í eðli sínu er það ekki áhættumat enda hefur það ekki verið áhættuprófað. Hver sem er getur sett fram líkan með ýmsum forsendum og stuðlum en það gerir það ekki að vísindum. Þessi galli á líkaninu hefur nú komið bersýnilega í ljós við umhverfisspjöll Arctic Fish þar sem áhættumatið gerði t.d. ekki ráð fyrir að svo mikið magn af eldislaxi myndi leita upp í ár við stök og ekki heldur að eldislax leitaði á mótí straumi vestur um land. Mat verður ekki áhættumat fyrr en búið er að margprófa það með tilvikum. Áhættumat verður líka aldrei að vísindum, líkt og eldisfyrirtækin reyna að telja landsmönnum trú um.

3. Dýravelferð

Síðan þingsályktunartillagan var lögð fram hafa borist fréttir af stórfelldu lúsafári á Vestfjörðum. Gera má ráð fyrir að farga þurfi um milljón eldislaxum í kvíum Arctic Fish og Arnarlax í Tálknafirði. Hluti fiskanna hefur einnig drepist sökum lúsarinnar og bakteríusýkingar vegna hennar. Nánari umfjöllun má finna í frétt Heimildarinnar á vefslóðinni hér að neðan og eru nefndarmenn sérstaklega hvattir til að horfa á myndbönd með fréttinni:

<https://heimildin.is/grein/19429/allir-eldislaxarnir-lusetnir-eda-daudir-svo-kom-bara-thetta-sjokk/>

4. Byggðaðróun

Landssambandið tekur undir sjónarmið þingsályktunartillögunnar um byggðaðróun og nefnir tvennt til viðbótar:

- a) Röksemdir um að sjókvíaeldi sé nauðsynlegt fyrir byggðaðróun á Vestfjörðum halda ekki vatni þar sem þessar sömu röksemdir geta átt við um hvaða atvinnuskapandi starfsemi sem er. Viljum við reisa olíuhreinsunarstöð, kolabrennslu eða kjarnorkuver í Arnarfirði bara af því það skapar störf?
- b) Neikvæðar afleiðingar sjókvíaeldis á byggðaðróun munu verða margfaldar í samanburði við jákvæðu afleiðingarnar þegar villtir laxastofnar munu hnigna og síðan deyja út. Í skýrslu Hagfræðistofnunnar Háskóla Íslands um virði lax- og silungsveiða frá október 2018 eru beinar tekjur veiðifélaga metnar um 3 milljarðar króna á ári og þá eru ekki taldar tekjur allra þeirra þjónustuaðila (leiðsögumenn, bílstjórar, kokkar, þjónustufólk, leigutakar) á landsbyggðinni sem hafa atvinnu af greininn. Að núvirði má áætla að bein efnahagsleg áhrif greinarinnar séu tæplega 15 milljarðar króna á ári.

Tekjur af stangveiði á Vesturlandi eru 69% af hagnaði og launakostnaði í landbúnaði. Sú umgjörð sem við höfum skapað í kringum lax- og silungsveiði er sennilega sanngjarnasta og besta byggðastefna sem við búum við í dag. Engin greining hefur verið gerð á efnahagslegum áhrifum þess ef stangveiði leggst af hér á landi, hvorki á beinum áhrifum né afleiddum áhrifum í kjölfar þess að stór hluti landsbyggðarinnar mun leggjast af.

5. Horft fram á við

Þann 7. október síðastliðinn efndi breið fylking náttúruverndarsamtaka til mótmæla við Alþingishúsið undir yfirskriftinni „Samstaða gegn sjókvíaeldi!“. Gríðarlegur fjöldi mætti, eða um 3.000 manns, og voru mótmælin því þau fjölmennustu í áraraddir. Mótmælendur kröfðust þess að stjórnvöld skyldu axla ábyrgð í þessu máli, standa vörð um náttúruna og banna opið sjókvíaeldi hér við land.

Nýjustu kannanir Gallup hafa einnig sýnt að afstaða þjóðarinnar í þessu máli er mjög skýr. Afgerandi andstaða er gegn sjókvíaeldi en 57,5% landsmanna telja að banna ætti laxeldi í opnum sjókvíum og 63,5% eru neikvæðir gagnvart iðnaðnum.

Nú þegar hafa allar verstu afleiðingar sjókvíaeldis, sem Landssambandið og önnur náttúruverndarsamtök hafa ítrekað varað við, raungerst hér á landi. Sjúkdómar geisa, afföll eldisdýra eru gríðarleg, lús er yfir öllum ásættanlegum mörkum, villtir stofnar eru fórnarlömb erfðamengunar og lúsafárs og svo mætti lengi telja. Landssambandið hefur áhyggjur af öllum þessum þáttum en fyrst og fremst hefur Landssambandið áhyggjur af afdrifum villtra laxastofna og allra þeirra sem reiða afkomu sína á framgang þeirra.

Erfðablöndun er óafturkræfur skaði sem engar mótvægisáðgerðir geta komið í veg fyrir. Því er ljóst að sjókvíaeldi verður banabiti íslenskra laxastofna verði ekkert að gert. Landssambandið krefst þess því enn og aftur að stjórnvöld taki á þessu máli og banni fiskeldi í opnum sjókvíum hér við land.

Þessu til viðbótar óskar Landssambandið eftir fundi með atvinnuveganefnd til að fjalla um efni þingsályktunartillögunnar.

Virðingarfyllst,
f.h. Landssambands veiðifélaga

Gunnar Örn Petersen,
framkvæmdastjóri